

**VAGGERYDS
KOMMUN**

Miljöprogrammet 2026-2029 – arbete med mål

Framtagen 2025-05-12

Ansvarig förvaltning: Kommunledningskontoret
Ansvarig tjänsteman: Miljö- och hållbarhetsstrateg

Innehåll

Innehåll	2
Inledning och bakgrund	3
Förslag på prioriterade områden	3
Inspel från förvaltningar.....	4
Dialog med barn och unga	4
Nuvarande mål och förslag på målinriktningar	5
Hållbara transporter och resor – minska utsläppen av koldioxid	5
Nuvarande mål och strategier.....	5
Förslag till nya målinriktningar.....	7
Hållbar bebyggelse och samhällsplanering	7
Energi och klimat – minska utsläppen av växthusgaser	7
Nuvarande mål och strategier.....	8
Förslag till nya målinriktningar.....	9
Hållbar bebyggelse och samhällsplanering - Klimatanpassning	9
Nuvarande mål och strategier.....	10
Förslag till nya målinriktningar.....	10
Luft och kemikalier	10
Nuvarande mål och strategier.....	11
Förslag till nya målinriktningar.....	12
Hållbara gröna och blå miljöer.....	12
Vatten.....	12
Nuvarande mål och strategier.....	13
Förslag till nya målinriktningar.....	14
Natur	14
Nuvarande mål och strategier.....	15
Förslag till nya målinriktningar.....	16

Inledning och bakgrund

Kommunledningskontoret har ett uppdrag att arbeta fram ett miljöprogram för perioden 2026-2029 (KS 2024/239). Miljöprogrammet ska beslutas av kommunfullmäktige och innehålla strategier, mål och åtgärder för kommunkoncernens samlade miljöstrategiska arbete.

Till arbetet med att ta fram ett miljöprogram för 2026-2029 har en projektplan tagits fram med bland annat syfte, mål och tidsplan för arbetet. I projektplanen finns följande mål:

- Huvudmålet är att det ska finnas ett miljöprogram för 2026-2029 beslutat i kommunfullmäktige i början av 2026.
- Delmål: En uppföljning av nuvarande miljöprogram samt en analys av nuläge och framtida behov finns klart 2025-04-23 (KSAU sammanträde). Miljöredovisningen tas upp på kommunfullmäktige 2025-04-28.
- Delmål: En remissversion av miljöprogrammet finns klart för samrådsutskick 2025-09-24 (KSAU sammanträde).

En analys av nuläge och framtida behov presenterades på KSAU den 23 april 2025 där KSAU godkände informationen och ställde sig bakom de slutsatser, rekommendationer och förslag på prioriterade områden som föreslogs.

I denna rapport har arbetet tagits vidare utifrån slutsatser, rekommendationer och förslag på prioriterade områden. Rapporten presenterar nuvarande mål och strategier samt vad vi som kommun kan göra, både i kommunkoncernen och i kommunen som geografiskt område. Rapporten innehåller också förslag till målinriktningar. Dessa målinriktningar ska utvecklas vidare av politiken.

Förslag på prioriterade områden

I rapporten Miljöprogram 2026-2029 – nuläge, analys och omvärldsbevakning (godkänd av KSAU 23/4) föreslogs att Vaggeryds kommun i det fortsatta miljöarbetet ska fokusera på att prioritera ett färre antal områden istället för att fokusera på alla utmaningar. Bedömningen är att det kan få större effekt.

- De områden som föreslås prioriteras i kommande miljöprogram är: minskade utsläpp av växthusgaser, klimatanpassning och natur. Även områdena energi och vatten bör prioriteras men med hänsyn tagit till de befintliga styrdokument som finns för vatten och kommande arbete med en energiplan. Kunskap och åtgärdsförslag från grönstrukturplanen hämtas in som underlag till mål och åtgärder för kapitlet Natur.
- Området avfall utgår från kommande miljöprogram då dessa mål och åtgärder återfinns i kommunens avfallsplan (KS 2021/225).
- Områdena luft och kemikalier finns med i kommande miljöprogram men utgör inte fokusområden.

Förutom att ha ett antal fokusområden är även beslutet att minska på antalet mål och åtgärder.

Inspel från förvaltningar

I arbetet med att ta fram miljöprogrammet har samtal skett med berörda förvaltningar och tjänstepersoner som har fått möjlighet att ge medskick och inspel i miljöprogrammets utformning. Följande medskick har gjorts:

- Det är positivt att ha fokusområden.
- Det är viktigt att det tydliggörs vad respektive förvaltning ska göra, särskilt i mål som berör flera förvaltningar.
- Det är positivt att ha ett övergripande mål som är utformat som ett strävansmål eller en viljeinriktning och komplettera det med delmål för respektive område.
- Beredskap, ekonomi och miljö behöver gå hand i hand. Det innebär inte alltid målkonflikter utan det gäller att fokusera på möjligheter och positiva delar.
- Sådant som är lagstyrt eller ålagt kommunen att genomföra behöver inte ingå som mål i miljöprogrammet.

Dialog med barn och unga

I arbetet med att ta fram miljöprogrammet har en dialog med barn och unga genomförts.

Kommunledningskontoret har tillsammans med Remida haft dialog med årkurs 2-3 på Byarums skola. Eleverna har fått rita och skriva om sin drömkommun utifrån områdena transporter, utemiljöer, hus och byggnader samt djur och natur. Ett urval av synpunkter som inkom var:

Transporter

Barnen skriver och ritat om transportmedlen tunnelbana, linbana, elbilar, elektriska/magnetiska tåg i luften, flygplan, cyklar, flygande matta, hoverboard, inga bilar, fyrhjuling och traktor. Barnens sätt att beskriva transporter är mer fantasifyllda än vuxnas och de är mer flexibla i val av transportsätt.

Utemiljöer

När barnen ska beskriva sina utemiljöer önskar de rutschkanor, fotbollsplaner, japanska körsbärsträd, slänggungor, hundlekpark, lekplatser, utegym, mer träd, broar över sjöar, vattenland, pooler, gräsmatta som studsar, boxningsarena, matplatser i anslutning till lekplatser, zoo, skog likt Amazonas regnskog och ett Upp Tech. Barnens utemiljöer är inkluderande för många och ska vara både vackra, vilda, tillrättalagda och formade för fysisk aktivitet.

Hus och byggnader

Barnen beskriver hur drömkommunens byggnader ska vara genom att skriva om hus som når över molnen, olika färger på husen, vanliga hus, fler ishallar, hus med växter, undervattenshus, hus som svävar på moln, mer sjukhus och skolor, mer natur runt husen, hus för fattiga, byggnad med kontor, bank och en foajé samt ett äventyrsbad. Barnen beskriver kommunens hus och byggnader både till utformning och till funktion. Även utformningen av miljöerna i och kring husen är viktiga och att alla har någonstans att bo.

Djur och natur

Fler än människor behöver trivas i drömkommunen och barnen har beskrivit hur djur och natur ska trivas genom att det ska finnas robotar som plockar skräp, det ska finnas kor, tranor, ankor, vargar, rävar och katter, det ska finnas zoo och lekplatser till djur och man ska tänka mer på naturen.

Nuvarande mål och förslag på målinriktningar

Hållbara transporter och resor – minska utsläppen av koldioxid

Hållbara transporter och resor fokuserar på resor och transporter som sker inom kommunen som geografiskt område samt kommunkoncernens egna resor.

I Jönköpings län är transporter den största utmaningen sett till utsläpp av växthusgaser. En målsättning i länets klimat- och energistrategi är att:

Senast 2030 är växthusgasutsläppen från transportsektorn 70 procent lägre jämfört med 2010

Målsättningen baseras på det nationella transportmålet om 70 procents minskning av utsläppen från inrikes transporter jämfört med 2010. De största växthusgasutsläppen i Jönköpings län kommer från transportsektorn. Länet utgör ett nav för många logistikföretag och flera vältrafikerade vägar går här. Detta genererar mycket transporter både i och genom länet. Det gör att fokus behöver ligga på att få ner dessa utsläpp, vilket också ligger i linje med länets koldioxidbudget.

Vad kan vi göra? Kommunen som geografiskt område

Kommunen har en roll som part i samhällsutvecklingen och kan på så sätt skapa möjligheter och förutsättningar för ett hållbart och transporteffektivt samhälle. Genom att aktivt verka för en attraktiv kollektivtrafik, elektrifierad järnväg samt möjligheter till produktion och distribution av förnyelsebara bränslen och el så underlättar vi för invånare och företag att minska klimatavtrycken. Som part i samhällsutvecklingen har kommunen stor roll i utformningen av det offentliga rummet och möjligheter att transportera sig på ett hållbart sätt. Detta kan till exempel göras genom att planera för och bygga gång- och cykelvägar, säkra och lättillgängliga pendlarparkeringar för bil och cykel och på andra sätt underlätta för att använda kollektivtrafiken.

Vad kan vi göra? Kommunen som organisation

Kommunen som organisation behöver bidra till att minska utsläppen av växthusgaser från våra transporter. Förutsättningarna ser olika ut för olika förvaltningar men fokus behöver vara att vi ska köra med fossilfria fordon, minska körsträckan, ha fler digitala möten, samåka, använda kollektivtrafik och cykel för tjänsteresor. Som upphandlade myndighet kan vi också ställa krav på fossilfria transporttjänster.

Nuvarande mål och strategier

Strategier för hållbara transporter och resor

- 1. Kommunen ska sträva efter att minska utsläppen av växthusgaser från transporter med 75 % mellan 2010 och 2030 i enlighet med länets klimat- och energistrategi.**

Nyckeltal utsläpp av växthusgaser från lokaler, kommunala bostäder, energiförbrukning, transporter

- 2. Kommunen ska verka för en elektrifierad järnväg gällande bansträckan Värnamo-Jönköping-Nässjö och nybyggnation av järnväg mellan Byarum och Tenhult.**

Nyckeltal JA/NEJ

- 3. Kommunen ska verka för att tankställen med förnyelsebara bränslen etableras i kommunen. Tankställe för biogas ska prioriteras i enlighet med biogasöverenskommelsen.**

Nyckeltal JA/NEJ

Strategi 1 föreslås omformulerats till övergripande mål, se nedan.

Strategi 2 och 4 föreslås omformuleras till målförslag 1, se nedan.

Strategi 3 och 5 föreslås omformuleras till målförslag 3, se nedan.

4. **Kommunen ska verka för en attraktiv kollektivtrafik i Vaggeryds kommun**
Nyckeltal: resultat i medborgarundersökning, antal resande med kollektivtrafik
5. **Kommunen ska ha trygga, säkra och lättorienterade gång- och cykelvägar som binder samman målpunkter. Särskilt fokus ska läggas på cykelvägarna till och från skola och fritidsaktiviteter.**
Nyckeltal: resultat i medborgarundersökning

Delmål för hållbara transporter och resor

1. **Alla nya bostadsområden har tillgång till minst ett av följande alternativ: god kollektivtrafik (400 meter till busshållplats), tillgång till bilpool/elcykelpool, tillgång till laddning av elbil och/eller anslutning med trygga och säkra cykelvägar.**
Nyckeltal: följs upp i detaljplaner och exploateringar
2. **I genomsnitt ska det genomföras 20 resor med kollektivtrafik per invånare senast år 2025.**
Nyckeltal: antal resor per invånare, källa JLT
3. **Kommunen ska uppmuntra och skapa förutsättningar för medarbetare att pendla och arbeta på ett hållbart sätt.**
Nyckeltal: redovisade insatser, eventuell resvaneundersökning
4. **Senast år 2025 ska kommunens fordonsflotta bestå av minst 75 % personbilar som körs på förnyelsebart bränsle eller el. Andelen lätta lastbilar som körs med förnyelsebart bränsle eller el ska uppgå till minst 20 %. För utryckningsfordon och arbetsmaskiner ska minst 5 % av fordonen/arbetsmaskinerna köras på förnyelsebara bränslen eller el.**
Nyckeltal: uppföljning av andelen fossila bilar, uppgifter från förvaltningar och bolag
5. **Växtgasutsläppen från de transporter och resor som sker i tjänsten ska minska med 60 % till år 2025 jämfört med 2010.**
Nyckeltal: uppföljning av växtgasutsläppen från våra transporter och fordon, uppgifter från förvaltningar och bolag
6. **Minst 50 % av de upphandlade transporttjänsterna ska köras med fossilfria bränslen eller el.**
Nyckeltal: antal upphandlingar där krav har ställts, antal upphandlingar där fossilfria bränslen används

Mål 1 och 3 föreslås utgå och istället ingå i målförslag 3, se nedan.

Mål 2 föreslås utgå och istället ingå i målförslag 1, se nedan.

Mål 4 föreslås omformuleras till målförslag 4, se nedan.

Mål 5 och 6 föreslås omformuleras till målförslag 5, se nedan.

Förslag till nya målinriktningar

Förslaget är att formulera ett eller flera övergripande mål och till dem sätta delmål.

Övergripande mål

Vaggeryds kommun ska minska utsläppen av växthusgaser från transporter.

Delmål

1. Kommunen ska verka för attraktiv kollektivtrafik och elektrifierad järnväg
2. Kommunen ska verka för distribution och produktion av förnyelsebara bränslen och el
3. Kommunen ska i samhällsplanering möjliggöra för hållbara transporter
4. Kommunens fordonsflotta med fossilfria bilar ska öka
5. Utsläppen från kommunens tjänsteresor och upphandlade transporter ska minska

Hållbar bebyggelse och samhällsplanering

Hållbar bebyggelse och samhällsplanering fokuserar på hur, vart och för vem vi bygger. Energi, kemikalier, luft och klimatanpassning ingår i detta kapitel.

Energi och klimat – minska utsläppen av växthusgaser

Energisystemet i Sverige är i förändring och elektrifieringen blir en allt större spelare i klimatomställningen. På nationell nivå visar scenarier och regeringens mål och bedömningar för energisystemet, att elbehovet i Sverige kan komma att fördubblas. En stor del av detta kommer från stora industrianläggningar i norra Sverige och i Västra Götaland. Det nationella målet om 100 procent fossilfri energiproduktion till 2040 ligger också till grund för målet. Genom att vara självförsörjande på fossilfri energi bidrar länet både till klimatomställningen och de nationella energipolitiska målen. God tillgång på fossilfri energi möjliggör tillväxt och utveckling i hela länet inte minst för industrin.

Vad kan vi göra? Kommunen som geografiskt område

Kommunens roll som samhällsplanerare ger möjligheter och förutsättningar för att påverka en hållbar utveckling inom energiområdet. Genom att aktivt verka för produktionen av förnyelsebar energi samt att stötta och främja etableringar av fossilfria energibärare och energilager (till exempel vätgas- eller biogastankställe eller batterilager) bidrar kommunen till en hållbar utveckling för hela kommunen. Kommunen kan också via de strategiska dokumenten ge vägledning för hur samhällsplaneringen och exploateringen kan utföras på ett sätt som minskar klimatpåverkan. Kommunens energibolag kan arbeta med energieffektivisering med deras kunder och kommunen kan via energi- och klimatrådgivarna arbeta med energieffektivisering mot invånare, föreningar och små- och medelstora företag.

Vad kan vi göra? Kommunen som organisation

Kommunen som organisation behöver bidra till att minska energianvändningen och bli mer energieffektiv. Energieffektiviseringen handlar dels om faktiska åtgärder men också om en beteendeförändring. Kommunen behöver även bidra till att producera och använda mer fossilfri el och energi. Kommunen som byggherre kan fokusera på att bygga och renovera resurseffektivt och med låg klimatpåverkan.

Nuvarande mål och strategier

Strategier för hållbar bebyggelse och samhällsplanering – energi

1. Vaggeryds kommun bidrar till att Jönköpings län ska bli ett plusenergilän senast 2045.
2. Kommunen ställer sig positiva till andra aktörer i kommunen som vill producera förnyelsebar energi såsom vindkraft, vattenkraft eller solenergi.
3. Vaggeryds kommun prioriterar fjärrvärme som uppvärmningslösning i kommunens bebyggelseutveckling.
Nyckeltal: antal bebyggelseutvecklingsprojekt där fjärrvärme prioriterats

Strategi 1 föreslås omformulerats till övergripande mål, se nedan.

Strategi 2 föreslås omformuleras till ett övergripande mål, se nedan.

Strategi 3 och 4 föreslås omformuleras till målförslag 2, se nedan.

4. Nybyggda kommunala lokaler och bostäder har installerade solpaneler.
Nyckeltal: antal lokaler och bostäder med solpaneler, uppgifter från förvaltningar och bolag

Delmål för hållbar bebyggelse och samhällsplanering – energi

1. Våra verksamheter blir mer energieffektiva och att energianvändningen per area i kommunens verksamheter samt i VSBo:s bostäder fortsätter att minska till år 2025 jämfört med år 2010.
Nyckeltal: energianvändning per area, uppgifter från förvaltningar och bolag
2. Klimatpåverkan från våra nybyggnationer ska minska.
Nyckeltal saknas.
3. Antalet rådgivningar från energi- och klimatrådgivarna till privatpersoner, företag, och föreningar/organisationer i Vaggeryds kommun ska öka till år 2025 jämfört med 2020.
Nyckeltal: antal rådgivning, uppgifter från energi- och klimatrådgivarna
4. Kommunen ska öka den installerade förnyelsebara energieffekten av solenergi och vattenkraft på kommunens fastigheter och att den installerade effekten från solcellsanläggningar i kommunen som geografiskt område ska vara minst 4,5 MW senast 2025.
Nyckeltal: installerad energieffekt från solenergi och vattenkraft i kommunen som geografiskt område, källa Kolada
5. Förnyelsebar energi och el används i alla våra lokaler och i VSBo:s bostadsbestånd.
Nyckeltal: Andel förnyelsebar energi/el, uppgifter från förvaltningar och bolag.
6. Senast 2025 finns elproduktion från vindkraft i kommunen.
Nyckeltal: JA/NEJ, om JA anges hur stor den årliga produktionen är, källa Kolada.
7. Fjärrvärmeleveransen är 56 600 MWh per år senast 2025.
Nyckeltal: fjärrvärmeleverans per år, uppgifter från VEAB.

Mål 1 föreslås omformulerats till målförslag 1, se nedan.

Mål 2 föreslås omformulerats till målförslag 4, se nedan.

Mål 3 föreslås utgå och ingå i målförslag 1, se nedan.

Mål 4 och 5 föreslås omformulerats och ingå i målförslag 2, se nedan.

Mål 6 föreslås utgå och ingå i målförslag 2, se nedan.

Mål 7 föreslås utgå, enligt förslag från Vaggeryds energi.

Förslag till nya målinriktningar

Förslaget är att formulera ett eller flera övergripande och till dem sätta delmål.

Övergripande mål

Vaggeryds kommun ska verka för användandet och produktionen av fossilfri energi och bidra till att länet ska bli ett plusenergilän.

Delmål

1. Kommunens verksamheter samt invånare och företag ska bli mer energieffektiva
2. Kommunen ska verka för användande och produktion av fossilfri energi
3. Kommunen ska verka för att stötta och främja etableringen av energibärare och energilagring
4. Byggandet av kommunala fastigheter ska ha låg klimatpåverkan och vara resurseffektivt

Hållbar bebyggelse och samhällsplanering - Klimatanpassning

SMHI:s klimatscenarier visar allvarliga konsekvenser för Jönköpings län till följd av ett förändrat klimat. Värmeböljor, översvämningar, skyfall och perioder av torka kommer bli vanligare och mer intensiva. Det innebär fara mot bland annat mot människors hälsa, logistik och distribuering av samhällsviktiga varor och tjänster i länet, ett ökat slitage på byggnader, infrastruktur, kultur och naturmiljö samt ett behov av att anpassa rutiner för underhåll. Vi behöver ha god kunskap om de risker och sårbarheter som ett förändrat klimat innebär för att kunna arbeta för en robust kommun.

Vad kan vi göra? Kommunen som geografiskt område

Kommunen som samhällsplanerare har en del underlag kring risker för värme, skyfall och översvämningar i kommunen som geografiskt område. Genom att dela med sig av information och kunskap i frågan om klimatanpassning kan vi öka den gemensamma beredskapen. Kommunen kan arbeta med förebyggande klimatanpassningsåtgärder för att minska påverkan på våra invånare.

Vad kan vi göra? Kommunen som organisation

Kommunen som organisation behöver fortsätta att arbeta systematiskt med klimatanpassning som en strategisk fråga. Klimatanpassning behöver ha fortsatt fokus i samhällsplaneringen men framförallt behöver klimatanpassningen integreras i all nybyggnation eller ombyggnation samt i förvaltningen av våra fastigheter och markområden. Till exempel behöver naturbaserade lösningar och grönstruktur integreras i befintlig bebyggelse och vid anspråkstagande av ny mark. Omgivande ytor runt byggnader behöver anpassas till ett förändrat klimat.

Både fastighetsenheten och Vaggeryds energi har skickat med att det är viktigt att arbeta med att bli energieffektiva både i kommunkoncernen och i kommunen som geografiskt område.

Genom att både kommunkoncernen och andra aktörer bidrar till att producera och använda olika typer av fossilfri energi ökar möjligheten till omställning samtidigt som vi bygger upp en mer robust energiförsörjning.

Vaggeryds energi och näringslivsenheten lyfter frågan om att arbeta med energibärare och energilagring som en viktig fråga för omställningen till ett hållbart energisystem.

Fastighetsenhetens medskick är att det behövs en politisk viljeinriktning kring arbetet med våra fastigheter kopplat till klimat- och energifrågan.

Nuvarande mål och strategier

1. I Vaggeryds kommun tar vi hänsyn till och planerar våra samhällen utifrån risken för skyfall, torka, värmebölja och erosion.

Strategi 1 föreslås omformulerats till övergripande mål, se nedan.

Förslag till nya målinriktningar

Förslaget är att formulera ett eller flera övergripande och till dem sätta delmål.

Övergripande mål

Vaggeryds kommun planerar, bygger och förvaltar vi våra samhällen utifrån ett förändrat klimat.

Delmål

- Kommunen ska fokusera på klimatanpassningsfrågor i planering, exploatering och förvaltning
- Kommunen ska arbeta systematiskt med klimatanpassning
- Kommunen ska arbeta med att stärka kunskapen om och beredskapen kring klimatanpassningsfrågor

Tre nya delmål föreslås läggas till. Klimatanpassningsarbetet behöver ske strategiskt och systematiskt i hela organisationen, inte bara i den fysiska planeringen.

Luft och kemikalier

Luften i Sverige är bra jämfört med i många andra delar av världen. Men effekterna av luftföroreningarna finns även här hos oss och det finns fortfarande mycket kvar att göra för en bättre luftmiljö. Luftföroreningarna påverkar både människors hälsa och miljön. I Sverige finns det miljökvalitetsnormer för utomhusluft. Miljökvalitetsnormerna syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla krav som ställs genom vårt medlemskap i EU. Normerna ska följas av kommunerna och uppföljning sker årligen.

Förutsättningarna för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö har förbättrats de senaste åren. Bedömningen utgår från att åtgärder inom EU:s kemikaliestrategi, och övriga strategier i den europeiska gröna given, till stor del kommer att vara genomförda till 2030. Utvecklingen av styrmedel och åtgärder som gynnar den förebyggande kemikaliekontrollen har historiskt varit framgångsrik. Halterna av flera särskilt farliga och sedan länge begränsade miljögifter sjunker successivt.

Vad kan vi göra? Kommunen som geografiskt område

Kommunen är ansvarig för att följa upp luftkvaliteten. Detta görs årligen via Jönköpings luftvårdsförbund.

Vad kan vi göra? Kommunen som organisation

Miljö- och byggförvaltningen kan genom sitt tillsynsuppdrag fokusera på området kemikalier och miljömålet giftfri miljö. I våra egna verksamheter behöver arbetet med att minska användningen av farliga kemikalier fortsätta. Den maten vi köper in och serverar kan delvis bestå av ekologiska livsmedel. Ekologisk producerad mat bidrar till att minska användningen av kemiska bekämpningsmedel. I förskolan har man sedan flera år tillbaka arbetat med konceptet kemikalieklok förskola för att minska att barn utsätts för kemikalier. Detta arbete kan fortsätta och även implementeras i skolan.

Nuvarande mål och strategier

Strategier för hållbar bebyggelse och samhällsplanering - luft och kemikalier

1. Kommunen strävar efter att ha en god luftkvalité så att människor hälsa och miljön inte skadas samt att minska påverkan från kemiska ämnen på människors hälsa och miljön.

Strategi 1 föreslås kvarstå som ett övergripande mål.

Delmål för hållbar bebyggelse och samhällsplanering - luft och kemikalier

1. Halten bensen, PM10 och NO₂ får inte överstiga miljökvalitetsmålets preciserings för luftkvalitén.
Nyckeltal: mätningar och modelleringar från Jönköpings läns luftvårdsförbund
2. Andelen ekologisk mat i kommunens verksamheter ska årligen öka med sikte på att år 2030 ska 60 % av det totala inköpet av livsmedel bestå av ekologiska livsmedel.
Nyckeltal: andelen ekologisk kost av det totala inköpet av livsmedel, uppgifter från förvaltningar
3. Senast 2025 ska en substitutionsbedömning av alla farliga kemiska produkter i våra verksamheter ha genomförts och de farligaste kemikalierna har bytts ut.
Nyckeltal: JA/NEJ, andelen kemikalier där en substitutionsbedömning genomförts.
4. Alla skolor har minskat barnens exponering av kemiska ämnen enligt konceptet kemikalieklok förskola/skola senast 2025.
Nyckeltal: andelen skolor som arbetat med kemikalieklok skola, uppgifter från förvaltningar
5. Det ska finnas skugga vid alla förskolegårdar, skolgårdar, kommunala äldreboenden, kommunala bostadsområden, kommunala idrottsplatser och offentliga platser senast år 2025.
Nyckeltal: andelen platser med skugga
6. Informationsinsatser eller utbildningar om ozonskiktet och hur vi människor påverkar ozonskiktet ska utföras.
Nyckeltal: antal utförda informationsinsatser
7. Sociala och miljömässiga hållbarhetskrav med fokus på utsläpp av växthusgaser och kemikalier ska ställas vid upphandlingar där så är lämpligt.
Nyckeltal: redovisa vilka krav som ställt i upphandlingarna.

Mål 1 och 3 föreslås utgå då detta är något kommunen är ålagda att arbeta med.

Mål 2 har omformulerats till nytt målförslag 1, se nedan.

Mål 4 har omformulerats till ett nytt målförslag 2, se nedan.

Mål 5 föreslås utgå och istället inrymmas i målen kopplat till gröna utemiljöer under kapitlet natur.

Mål 6 föreslås utgå då detta inte är ett fokusområde.

Mål 7 föreslås utgå och istället tas arbetet med hållbara upphandlingar omhand i kommunens strategier för att bidra till hållbar utveckling som finns i miljöprogrammet.

Förslag till nya målinriktningar

Förslaget är att formulera ett eller flera övergripande mål och till dem sätta delmål. Förslaget är att vi inte sätter mål om sådant som är lagstiftat att vi ska arbeta med eller ingår i vårt tillsynsuppdrag.

Övergripande mål

Kommunen strävar efter att ha en god luftkvalité så att människor hälsa och miljön inte skadas samt att minska påverkan från kemiska ämnen på människors hälsa och miljön.

Delmål

1. Mängden ekologisk mat i våra verksamheter ska öka och klimatpåverkan från maten ska minska
2. Kommunen ska arbeta med en kemikalieklock förskola och skola

Att arbeta med att öka andelen ekologisk mat bedöms av kostverksamheten vara ett långsiktigt viktigt mål. För att bredda perspektivet kring mat föreslår kostverksamheten att vi ska arbeta med att minska klimatpåverkan från mat. Detta kan göras genom att till exempel handla närproducerat och svenskproducerat, servera mat i säsong, öka andelen grönt och att arbeta med matsvinn.

Hållbara gröna och blå miljöer

Hållbara gröna och blå miljöer fokuserar på frågor som rör vatten och våra naturmiljöer, både som geografiskt område och det som rör kommunkoncernen.

Vatten

De miljömål som rör vatten är Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Ingen övergödning och Bara naturlig försurning. Utöver detta finns Vattenmyndighetens åtgärdsprogram som har ett antal åtgärder som kommunen är ålagda att arbeta med. Det finns också miljökvalitetsnormer för vatten som kommunerna ska arbeta efter.

För delar av arbetet med vattenfrågorna finns andra kommunala styrdokument, till exempel dricksvattenförsörjningsplanen vars syfte är att säkerställa tillgången till vattenförekomster för dricksvattenförsörjningen i kommunen. Dagvattenstrategin beskriver mål och strategier kopplat till hantering av dagvattenfrågor i ärenden som rör fysisk planering, miljövard, miljötillsyn samt byggande och drift av infrastruktur. En remissversion av en vattentjänstplan finns framtagen som beskriver kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses samt en bedömning över vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall. Det finns även en VA-översikt, VA-plan och en VA-policy som kommer att ersättas av vattentjänstplanen på sikt.

För att arbeta mot miljömålet Bara naturlig försurning utförs kalkning av våtmarker och mindre sjöar. Kommunen är huvudman och detaljplanerar och upphandlar arbetet men Länsstyrelsen har det övergripande ansvaret. Kalkningen baseras på regionala åtgärdsplaner som tagits fram av Havs- och vattenmyndigheten.

Vad kan vi göra? Kommunen som geografiskt område

Kommunen kan arbeta med att bidra till att den ekologiska och kemiska statusen i våra vattendrag och sjöar blir bättre. Det kan till exempel innebära ett fokus på arbetet med biologisk mångfald och blå infrastruktur i våra vattendrag och sjöar, så som att åtgärda vandringshinder eller bekämpa invasiva arter.

Vad kan vi göra? Kommunen som organisation

Miljö- och byggförvaltningen kan genom sitt tillsynsuppdrag fokusera på området vatten. Mycket av arbetet med vatten sker kopplat till kommunens VA-verksamhet.

Nuvarande mål och strategier

Strategier för hållbara gröna och blå miljöer – vatten

1. På sikt ska den vattenkemiska och biologiska statusen i våra sjöar och vattendrag ha förbättrats så att de har god ekologisk och kemisk status samt inte är påverkade av föroreningen.
2. Halterna av övergödande ämnen i mark och vatten ska ha en så liten inverkan som möjligt på människors hälsa eller förutsättningar för biologisk mångfald.
3. Kommunen strävar efter att stärka den blå infrastrukturen i våra vattendrag och att de ska innehålla en hög biologisk mångfald.
4. Vi ska sträva efter att våra grundvattenförekomster har en god grundvattenstatus i enlighet med vattendirektivet och att vi en långsiktig och säker dricksvattenförsörjning i kommunen både för nuvarande och framtida generationer.

Strategi 1 och 2 har omformulerats till ett övergripande målförslag, se nedan.

Strategi 3 har omformulerats till ett nytt målförslag 1 se nedan

Strategi 3 har omformulerats till ett nytt målförslag 1 under kapitlet Luft och kemikalier

Strategi 4 föreslås utgå då formuleringar kring grundvatten finns i översiktsplanens riktlinjer samt i dricksvattenförsörjningsplanen.

Delmål för hållbara gröna och blå miljöer – vatten

1. pH-målet för målsjöar och målvattendrag bör inte underskridas någon gång under året.
Nyckeltal: andelen sjöar som klarar pH-målet, uppgifter från vattenprovtagning i samband med kalkning (miljö- och byggförvaltningen)
2. Tillsyn ska prioriteras på små avlopp och jordbruksverksamhet med syfte att minska utsläpp av näringsämnen samt på förorenade områden och miljöfarliga verksamheter.
Nyckeltal: antal tillsyner på små avlopp, jordbruksverksamheter, förorenade områden och miljöfarliga verksamheter.
3. Senast 2025 finns det en kommunövergripande VA-plan som innehåller utbyggnadsplan, dagvattenstrategi, ledningsförnyelse/underhåll, vattenförsörjningsplan och saneringsplan.
Nyckeltal: (JA/NEJ)
4. Den biologiska mångfalden och blå infrastrukturen ska stärkas och etableringen av vattenlevande invasiva arter ska motverkas.
Nyckeltal: antal insatser
5. Allmänna vattentäkterna i kommunen ska ha vattenskyddsområden samt tillstånd till vattenuttag senast 2024.
Nyckeltal: JA/NEJ
6. Tillsyn ska prioriteras över vattenskyddsområdena i kommunen för att säkerställa att ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen.
Nyckeltal: antal tillsyner på vattenskyddsområden

Mål 1 föreslås utgå då detta är något kommunen är ålagda att arbeta med.

Mål 2 och 6 har omformulerats till nytt målförslag 2, se nedan.

Mål 3 och 5 föreslås utgå då detta finns formulerat i översiktsplanens riktlinjer.

Mål 4 föreslås kvarstå. 5 har omformulerats till ett nytt målförslag 3, se nedan.

Förslag till nya målinriktningar

Förslaget är att formulera ett eller flera övergripande mål och till dem sätta delmål. Förslaget är att vi inte sätter mål om sådant som är lagstiftat att vi ska arbeta med, ingår i vårt tillsynsuppdrag eller finns i andra styrdokument

Övergripande mål

Kommunen strävar efter att våra vattendrag och sjöar har en god ekologisk och kemisk status samt grundvattenförekomster med god status.

Delmål

1. Den biologiska mångfalden och blå infrastrukturen ska stärkas och etableringen av vattenlevande invasiva arter ska motverkas.

Natur

Biologisk mångfald hänger starkt ihop med att arbeta med grön infrastruktur och ekosystemtjänster. Förutom att utgöra livsmiljöer för miljontals arter kan ekosystemen bidra med många funktioner och tjänster som är grundförutsättningen för vår hälsa och välfärd. Negativa effekter från klimatförändringarna och förlust av biologisk mångfald är två parallella kriser som är starkt sammankopplade och som har en tydlig koppling till mänskliga aktiviteter. Ökade utsläpp påverkar alla typer av ekosystem och den biologiska mångfalden. Förändrade temperaturförhållanden har en direkt effekt på livsmiljöer, populationer och arter. Till detta kommer effekter av flera andra klimatrelaterade förändringar, exempelvis ändrad nederbörd, minskad isbildning, minskad utbredning och varaktighet av snötäcken, temperatur- och nederbördsextremer, havsnivåhöjning och havsförurning. Samtidigt som klimatförändringarna har en negativ inverkan på den biologiska mångfalden, är en hög biologisk mångfald viktig för att lindra effekterna av klimatförändringarna. En rik biologisk mångfald säkerställer att vi har ekosystemtjänster, som är grunden för vår välfärd. Resilienta ekosystem bidrar till exempel till att buffra för de extrema väderhändelser som blir allt vanligare i skenet av ett förändrat klimat.

Vad kan vi göra? Kommunen som geografiskt område

Kommunen kan genom kunskap och goda exempel stötta och dela erfarenheter av arbetet med att stärka biologisk mångfald och arbeta med grönstruktur och ekosystemtjänster. Kommunen kan också stötta och verka för en fortsatt livsmedelsproduktion i kommunen.

Vad kan vi göra? Kommunen som organisation

Kommunen som organisationen behöver arbeta med ett systematiskt arbete med biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Biologisk mångfald berör hela kommunkoncernen, från planering till genomförande och förvaltning. I kommunens grönstrukturplan finns mycket kunskapsunderlag och förslag på åtgärder att genomföra. Kommunen förvaltar och anlägger olika gröna utemiljöer som till exempel både skolgårdar, parker och tätortsnära skogar. Dessa miljöer kan förvaltas och anläggas med fokus på biologisk mångfald, ekosystemtjänster och grön infrastruktur.

Nuvarande mål och strategier

Strategier för hållbara gröna och blå miljöer – natur

1. **Uttekade gröna stråk för lövskogen, gräsmarkerna, våtmarkerna samt vatten prioriteras i samhällsplaneringen för att öka landskapets förmåga att leverera ekosystemtjänster. Värdefulla våtmarkerna (klass 1 och 2) bör undantas från exploatering.**
2. **I utformningen av utemiljöer vid skolgårdar, kommunala bostäder, äldreboenden, gruppbostäder, daglig aktivitet samt offentliga platser tas stor hänsyn till grön infrastruktur och ekosystemtjänster.**
3. **Kommunen ska verka för att stötta den lokala livsmedelsproduktionen i kommunen och strävar efter att servera närproducerad mat i säsong.**
4. **Kommunen är restriktiv till exploatering av jordbruksmark. I varje fall av exploatering av jordbruksmark ska en värdering av jordbruksmarkens brukningsvärde, naturvärde, kulturvärde och landskapsvärden kartläggas och redovisas som grund till beslut. Kommunen ska även ta hänsyn till möjlig landsbygdsutveckling och värna om äganderätten.**
5. **Kommunen ska ha tätortsnära områden som är tillgängliga för alla samt verka för en attraktiv tätortsnära natur. Kommunen ska värna om och stärka de befintliga vandringslederna.**

Strategi 1 och 4 finns numera med i översiktsplanen.

Strategi 2 har omformulerats till ett nytt målförslag 3 se nedan

Strategi 3 har omformulerats till ett nytt målförslag 1 under kapitlet Luft och kemikalier

Strategi 5 föreslås utgå

Delmål för hållbara gröna och blå miljöer – natur

1. **En våtmark ska restaureras eller återskapas senast 2025.**
Nyckeltal: JA/NEJ
2. **På sikt ska andelen löv- och tallskog öka i kommunens tätortsnära skogar och vid samhällsviktiga verksamheter utifrån markens förutsättningar.**
Nyckeltal: områden i skogsbruksplanen med lövskogsfokus
3. **Kommunen ska bedriva ett hållbart skogsbruk med fokus på uthållig virkesproduktion, miljöhänsyn och sociala intressen.**
Nyckeltal: uppdatering och redovisning av skogsbruksplanerna
4. **Naturpedagogiken ska utökas i kommunens förskolor och skolor.**
Nyckeltal: antal insatser kring naturpedagogik
5. **Kommunen utformar gröna skolgårdar och gröna utemiljöer vid våra äldreboenden, gruppbostäder, daglig verksamhet, kommunala bostadsområden samt gröna offentliga miljöer. Grönytorna ska vara generösa och välkomnande kring husen med plana gångvägar, odlingsmöjligheter, fruktträd och bärbuskar.**
Nyckeltal: antal platser som utformats som gröna miljöer
6. **De kommunalt ägda betesmarkerna ska betas.**
Nyckeltal: antalet/andelen kommunala betesmarker som betas.

Mål 1 och 6 föreslås utgå.

Mål 2 och 3 har omformulerats till nytt målförslag 2, se nedan.

Mål 4 och 11 föreslås omformuleras till nytt målförslag 4, se nedan.

Mål 5 har omformulerats till ett nytt målförslag 3, se nedan.

Mål 7, 8, 9 och 10 föreslås omformuleras till nytt målförslag 3, se nedan.

7. **Träd i stadsmiljön ska sparas där så är möjligt. Särskilt vikt ligger på att spara och värna om skyddsvärda träd.**

Nyckeltal: antal projekt med sparade träd/nedtagna träd

8. **Återplantering av träd ska utföras i våra samhällen. Vid exploatering i våra samhällen ska nedtagna träd alltid ersättas.**

Nyckeltal: antal återplanterade träd.

9. **Vi ska stärka och gynna miljöer för vilda pollinatörer.**

Nyckeltal: antalet insatser

10. **Den biologiska mångfalden, gröna infrastrukturen och ekosystemtjänsterna ska stärkas och etableringen av landlevande invasiva arter ska motverkas.**

Nyckeltal: antalet insatser

11. **Kunskapen om allemansrätten ska öka hos våra invånare.**

Nyckeltal: antalet insatser

Förslag till nya målinriktningar

Förslaget är att formulera ett eller flera övergripande och till dem sätta delmål..

Övergripande mål

Kommunen ska planera, bygga och förvalta med hänsyn till biologisk mångfald, ekosystemtjänster och grön infrastruktur.

Delmål

1. Vaggeryds kommun ska arbeta systematiskt med biologisk mångfald
2. Verka för att stärka skogens olika ekosystemtjänster
3. I utformningen av gröna utemiljöer ska stor hänsyn till biologisk mångfald, grön infrastruktur och ekosystemtjänster.
4. Vaggeryds kommun ska arbeta med kunskapshöjning i frågor om biologisk mångfald, ekosystemtjänster och grön infrastruktur

Mål 1 och 2 kommer från Grön handlingsplan 2025-2029 och är sådana åtgärder som kommunen åtagit sig att genomföra (KS 2024/120).

Mål 3 och 4 är omformuleringar av tidigare mål.